

18.

1738 2
M 3

DISSERTATIO HISTORICO-IVRIDICA
DE

CICERONE

IVRIS CIVILIS TESTE
AC INTERPRETE

SPECIATIM

DE

CICERONE ICTO

QVAM

PRAESIDE

HENRICO BROKES

IVRIVM DOCTORE

IN

ILLVSTRIS AD ALBIM ACADEMIAE

AVDITORIO IVRIDICO

D. I. SEPTEMBR. cto lo cc XXXVIII.

PVBlice VENTILANDAM

PROPONIT

IOHANNES GOTTLOB RICHTERVS

FRIEDRICHSWALDENSIS.

VITEMBERGAE

LITERIS EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDII

ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

PRAEFATIO.

QVoties elegantissimum CICERONIS opus euoluo; toties in singulis ipsius libris, quid? in singulis fere capitibus, ne dicam, in singulis fere periodis luculentissima iuris civilis vestigia non sine maxima animi delectatione animaduerto. Adfunt antiquitates, quae ad illustrandum ius civile faciunt; allegantur leges Romanorum; explicantur eadem; occurrunt grauissima accusationis atque defensionis momenta. Omnia testantur, amplissimum CICERONIS opus testimoniis Romani iuris sat euidentibus abundare. Non errabo, si dicam, CICERONEM iuris civilis fuisse testem ac interpretem. Animus est, idem illud, si DEVS uitam & uires largiatur, uariis speciminibus Academicis comprobatum dare. Non nego, dari, praeter ius civile, in scriptis CICERONIS sanctissima iuris Naturalis praecepta. Sed de his non agam, unice iis occupatus, quae

uel ex iure ciuili sunt desumpta, uel ad illustrandum ius ciuile faciunt. Hoc, quod cernis, specimen CICERONEM ICTVM exhibebit. Faxit immortale, cuius auspiciis uita mea regitur, NVMEN, ut totum hoc, quod molior, opus ad exoptatum finem perducere possim.

I.

Nomen CICERONIS annotatur.

Integrum CICERONIS nomen, Romanorum more adhibitum, hoc positum legitur ordine: M. TVLLIVS, M. F. M. N. COR. CICERO.

Prima littera denotatur MARCVS, quod nomen CICERONIS praenomen fuit, a patre acceptum.

Proprium CICERONIS pariter ac gentile ipsius nomen fuit TVLLIVS, cum CICERO ex antiquissima gente Tullia originem suam trahat. CIC. *Libr. 2. de LL. c. 1.* PLVTARCHVS scribit, genus ipsius ad TVLLVM ATTIVM, celebrem Volscorum Regem, a nonnullis referri. Inde EVSEBIVS *in suis Chronicis* memorat, patrem CICERONIS ex regio Volscorum genere fuisse ortum.

Litteris M. F. indicantur uerba: MARCI *filius*. Nam pater CICERONIS fuit M. TVLLIVS. De hoc patre Q. CALENVS *in oratione sua apud DIONEM L. 46.* refert, quod fullo fuerit, atque operas suas in colendis uineis ac oliuetis locauerit. At enim uero Q. CALENO parum, uel nihil confido, propterea quod pleraque, in allegata oratione proposita,

posita, ex infensissimo erga CICERONEM odio in huius contemptum atque perniciem sine effecta. Simili ratione genus uitae, a patre CICERONIS exercitum, non, nisi per contemptum, a CALENO refertur. CICERO potius *libr. 2. de LL. c. 1.* narrat de patre suo, quod, cum infirma ualitudine fuerit, in uilla fere aetatem egerit in litteris.

Litteris M. N. indigitantur uerba: MARCI *ne- por.* Nam auus CICERONIS icidem M. TVL- LIVS audiebat, quo adhuc in uiuis existente, natus est noster CICERO. *Libr. 2. de LL. c. 1.*

COR, idem est ac *Cornelia*, sc. tribu, cum Arpi- nates, quos inter CICERO numeratur, in tribum Corneliam relati fuerint. *LIV. 1. 38. c. 36.*

Ultimo loco ponitur uox: CICERO. Hoc no- men originem suam trahere dicitur a cicere, quia, te- ste PLVTARCHO, idem propter figuram nasi, formam ciceris habentis, acceptum fertur.

II.

Tempus natiuitatis memoratur.

Natus est CICERO *a. u. c. 627.* tertio die Calen- darum Ianuarii, Q. SERVILIO CAEPIO- NE & C. ATILIO SERRANO Consulibus ex- istentibus. *GELL. Noct. Att. 1. 15. c. 28.* PLVTAR- CHVS diem natiuitatis his indicat uerbis: *τεχθῆναι δὲ Κικέρωνα λέγουσιν ἡμέρα τρίτη τῶν νεῶν καλανδῶν, ἐν ἣ ὄν οἱ ἀρχοντες εὐχονται. καὶ θύσων ὑπὲρ τῶ ἡγεμόνος, i. e. na- tum Ciceronem ferunt tertio die Calendarum no- uarum, quo die nunc magistratus pro principe uota*

nuncupant, atque sacrificia offerunt. Eundem exprimit diem CICERO *Libr. 7. ep. 5. & L. 13. ep. 42. ad Atticum.*

III.

CICERO *in ipsa iuuentute studio iuris operam dedit.*

A prima statim pueritia Cicero in arte philosophica optimis usus est doctoribus. ARCHIAS Poeta ipsi a teneris annis ad suscipiendam & ad formandam rationem studiorum suorum princeps fuit. CIC. *pro Arch. Poet.* PHOEDRVS ipsi, cum puer esset, ualde, ut Philosophus, probatus fuit. *Libr. 13. ep. 1. ad Famil.* Audiuit PHILONEM Academicum; CIC. *in Bruto, c. 89. & de natur. Deor. libr. 1. c. 3.* PLVTARCHVS *in uit. Ciceronis* audiuit DIODOTVM Stoicum; CIC. *de natur. Deor. 1. c.* audiuit ANTIOCHVM, CIC. *de Natur. Deor. 1. c.* PLVTARCH. *in uit. Cicer.* audiuit Menippum, STRABO *Libr. 14.* PLVTARCH. *1. c.* audiuit APOLLONIVM, PLVT. *1. c.* audiuit alios. Tot ac tantis uiris attentas praebens aures, CICERO non potuit non sibi multum eruditionis acquirere, ita, ut in arte Oratoria, poesi, aliisque disciplinarum generibus felici sese exercuerit successu. Quid? quod CICERO studio iuris operam dederit singularem. Eo sine CICERO ad Q. MVCIVM SCAEVO-LAM est deductus, cui ipse in studio iuris adhaerebat. Fatur hoc CICERO *in Bruto c. 89.* his uerbis: *ego autem iuris ciuile studio multum operae dabam*

Q.

Q. SCAEVOLAE, P. F. qui, quanquam nemini se ad docendum dabat, tamen, consulentibus respondendo, studiosos audiendi docebat. ATTICVS exculi iuris studii praebet testimonium, eo ipso, quo *Libr. I. de L. L. c. 4.* Tullium his uerbis affatur: a primo tempore aetatis iari te studere memini, cum ipse etiam ad SCAEVO-
LAM uentitarem; neque unquam mihi uisus es ita te ad dicendum dedisse, ut ius ciuile contemneres. Apparet, CICERONEM in prima iuuentute iurisprudentiam sibi reddidisse cognitam atque perspectam.

IV.

CICERO scripta Veterum Ictorum legit.

Demonstrabo hoc, praeter alia, unico CICERONIS loco, qui *libr. 7. ep. 22. ad famil.* occurrit. Ibi CICERO haec ad TREBATIVM scribit: *illu-
sevas heri inter scyphos, quod dixeram, controuersiam esse,
possetne heres, quod furtum antea factum esset, furti recte
agere. Itaque, etsi domum bene potus, seroque redieram,
tamen id caput, ubi haec controuersia est, notavi, & descri-
prum tibi misi: ut scires, id, quod tu neminem sensisse dicebas,
SEXT. AELIVM, M. MANILIVM, M.
BRVTVM sensisse. Ego tamen SCAEVOLAE
& TESTAE assentior.* Apparet, CICERONEM TREBATIO ex scriptis Veterum Ictorum demonstrasse, propositum iuris caput de actione, heredi propter furtum competente, quod ipse pro indubitato habebat, re uera in dubium fuisse vocatum. Haec probant, CICERONEM in euoluendis Veterum Ictorum uoluminibus fuisse occupatum.

V.

Scientiam iuris comprobant patrocina a CICERONE gesta.

Aequitam iuris scientiam excepit applicatio iuris ad facta. CICERO in forum prorumpit ac patrocinium petentibus praestat. Singulae causae Tullianam iuris scientiam produunt. Publica adsunt testimonia, cum Orationes Ciceronis, quae in omnium manibus teruntur, praecepta iuris civilis contineant. Ipsa rerum conditio solidam iuris cognitionem postulat. Legitima defensio, uel accusatio, in foro instituenda, absque perfecta iuris scientia nullo modo fieri potest. Talis defensio, uel accusatio apud Romanos per solennem orationem habitam peragebatur. Inde Veteres oratori necessitatem iuris civilis addiscendi iniunxerunt. Audiamus M. FABIVM QVINCTILIANVM, qui *Libr. 12. Instit. Orator. c. 3.* idem illud praecipit his uerbis: *iuris quoque civilis necessaria buie uiro, Oratori sc. scientia est, & morum ac religionum eius reipublicae, quam capesset. Nam qualis esse suasor in consiliis publicis priuatisue poterit, tot rerum, quibus praecipue ciuitas continetur, ignarus? Quo autem modo patronum se causarum non falso dixerit, qui, quod est in causis potentissimum, sit ab altero petiturus?* CRASSVS apud CICERONEM *de Oratore libr. 1. c. 41.* dicit, *ius, qui perfecti oratores esse uelint, iuris civilis cognitionem esse necessariam. Turpe est, secundum Q. MVCI effarum, causas oranti, ius, in quo uerfatur, ignorare. l. 2. §. 45. ff. de Orig. Iur.* Haec probe con-

confiderans TVLLIVS, nusquam, teste QVIN-
CTILIANO l. c. inter agendum scientia iuris fuit
deficitus.

VI.

*Scientiam iuris comprobant res, a CICERONE
in officio gestae.*

Varia CICERO gessit officia, magistratus auctori-
tate insignia. Fuit quaestor, aedilis, praetor,
consul, proconsul. Officia ista potestatem iudicariam
intuunt. Iam PLVTARCHVS scribit, quod
CICERO iudicia caste integreque exercuerit. Idem
illud absque conformitate actuum cum lege, seu iu-
stitia fieri nequit. Iustitia in iudice solidam legum
cognitionem & prudentem illarum applicationem
supponit. Neutrum CICERONI defuit eo ipso,
quo caste integreque iudicia exercuit. In primis, ge-
sto quaesturae officio, subditi, PLVTARCHO re-
ste, diligentiam, iustitiam & comitatem CICERO-
NIS sunt experiri. Gesto praeturae officio, CICE-
RO quaestioni de pecuniis repetundis praefuit. Fa-
retur hoc ipse pro RABIRIO POSTVMO his
verbis: *accusavi de pecuniis repetundis, iudex sedi, praetor
quaesivi, & pro CORNELIO ita: postularur apud me
praetorem primum de pecuniis repetundis.* Singulare ex-
emplum est, quo C. LICINIVS MACER, de
pecuniis repetundis apud CICERONEM praeto-
rem accusatus, incluso spiritu poenam morte prae-
currit. VALERII MAXIMI, *libr. 9. c. 12. §. 7.* Gesto
con-

consulatus officio, CICERO non modo uarias orationes, praeceptis iuris ciuiliis repletas, habuit, uerum etiam legem tulit de ambitu. CICERO in VATINIVM hac de re sic loquitur : *Atque illud etiam audire a te cupio, quare, cum ego legem de ambitu ex SCro tulerim, sine ui tulerim, saluis auspiciis tulerim, salua Lege Aelia & Fusia, tu eam esse legem non putes.* DIO refert, senatui, CICERONE referente, placuisse, ut poenae, in crimen ambitus constitutae, exilium decem annorum adderetur. Omnia testantur solidam legum cognitionem, qua CICERO neuiquam fuit destitutus. Addo, CICERONEM, gesto Consulatus officio tantam sibi nominis famam acquisiuisse, ut *pater patriae*, teste Appiano, fuerit salutarus. Hinc IVVENALIS *Satyr. 8.* canit:

Roma parentem,
Roma patrem patriae CICERONEM libera
dixit.

Imo PLINIUS CICERONEM *L. 7. c. 10.* his alloquitur uerbis : *Salue primus omnium parens patriae appellare.*

VII.

CICERONIS *scripta in Ciuile probant & illustrant.*

Supra dixi, in aureo CICERONIS opere multa deprehendi, quae uel ipsius iuris ciuiliis sunt, uel ad ipsum illustrandum faciunt. Repeto hic eadem. Non

Non opus est illius rei probatione. Ipsa res loquitur. Euoluas scripta CICERONIS, & in singulis fere paginis ueritatem huius rei compertam habebis. Vnicus ipse de LL. liber docet, TVLLIVM & iuris naturalis, & sacri, & publici, & priuati fuisse peritum.

VIII.

CICERO manum ad systema iuris ciuilibis componendum admouit.

Quod iam ante CICERONEM Q. MUCIUS SCAEVOLA, PVBLII filius, l. 2. §. 41. ff. de origin. iur. & SERVIUS SVLPICIUS, CIC. in Bruo c. 41. tentarunt; idem illud CICERO, iuris ciuilibis haud imperitus, uoluit praestare. Ipse Libr. 1. de orat. c. 42. cogitationes suas aperit, scribens: si aut mihi facere licuerit, quod iam diu cogito, aut alius quispiam, aut, me impedito, occuparit, aut, mortuo, effecerit, ut primum omne ius ciuile in genera redigeret, quae perpauca sunt, deinde eorum generum quasi membra disperiat, tum propriam cuiusque uim definitione declararet, perfectam artem iuris ciuilibis habebitis, magis magnam atque uberem, quam difficilem & obscuram. Incepit opus, atque de iure ciuili in artem redigendo quaedam scripsit. Testis huius rei est QVINCTILIANVS, qui Instit. Orat. libr. 12. c. 3. M. TVLLIUS, inquit, non modo inter agendum nusquam est destitutus scientia iuris, sed etiam componere aliqua de eo coepit. GELLIUS libr. 1. c. 22. ad hunc CICERONIS librum prouocat, ita scribens:

bens: *M. autem CICERO in libro, qui inscriptus est de iure ciuili in artem redigendo, uerba haec posuit: nec uero scientia maioribus suis Q. AELIUS TVBERO defuit; doctrina etiam superfuit, in quo loco, superfuit, significare uidetur, supra fuit & perstitit, superauitque maiores suos doctrina sua superfluenti, tum & nimis abundanti.* Doleo, hunc CICERONIS librum aetatem nostram haud tulisse, cum idem, si Tullianam iuris scientiam contempler, optima iuris ciuilis praeccepta citra ullam dubitationem fuerit complexus.

IX.

Non minima fuit Tulliana iuris scientia.

Scientia, subiectiue considerata, in omnibus disciplinarum generibus suos admittit gradus, cum unus semper alterum uirtute antecellat. Quid de Tulliana iuris scientia iudicas? Equidem haec uidetur minima, si legeris uerba, quibus ipse BRVTVS in libro de claris Oratoribus C. 40. CICERONEM hoc alloquitur modo: *quia mihi & tu uideris tantum iuris ciuilis scire uoluisse, quantum satis esset Oratori.* Iam uero CICERO de Oratore Libr. I. c. 57. non semper exactam iuris ciuilis cognitionem in Oratore desiderat, ita scribens: *Licet igitur impune Oratori omnem hanc partem iuris incontrouersi ignorare, quae pars sine dubio multo maxima est. In eo autem iure, quod ambigitur inter peritissimos, non est difficile oratori, eius partis, quamcunque defendat, auctorem aliquem inuenire, a quo, cum amencatas hastas acceperit, ipse eas oratoris lacertis uiribusque*

torquebit. Taceo, haec ad imperfectum saltem oratorum pertinere, neutiquam uero ad perfectum, teste CICERO. *de Orat. l. 1. c. 41.* & QVINCTILIANO *l. 12. c. 3.* qualis fuit noster CICERO; moneo saltem, BRVTI uerba extenuandae rei causa fuisse posita, ne CICERO, cum Auctor huius scripti sit, nimium sibi ipsi arrogasse uideatur. Extenuatio suae ipsius laudis ex subsequenti responsione clarius patet, qua CICERO de sua ipsius persona haec profert: *de me dicere nihil est necesse.* Noli ergo iudicare, Tullianam iuris scientiam fuisse infimam, cum contrarium potius ex ipsius scriptis ac omnibus rebus, ab eodem gestis, appareat.

X.

Cicero fuit ICTus.

Exhibuit quondam Vir Summe Reuerendus, DN. IO. CASPARVS HAFERVNGIUS, S. S. Theologiae Doctor ac Professor celeberrimus, peculiari scripto CICERONEM *Theologum*, ex naturae libro de DEO definientem. Egit Ill. DN. IOANNES SAMVEL de BERGER, Potent. Magn. Brit. REG. Consiliarius Aulicus & Archiater solide ac erudite uariis dissertationibus de CICERONE *Medico*, in quibus docetur, Ciceronem in arte salutari non fuisse hospitem. Addo, CICERONEM fuisse ICTum. ICTus est is, qui leges cognitatas rite applicat. Fluit hoc assertum ex definitione iurisprudentiae, quae est habitus leges ad facta applicandi. Apparet, duo in omni ICTo requiri, solidam scil. legum cognitionem

tionem & prudentem illarum applicationem. Vnum horum si deficiat, nomen ICTi deficit, & loco illius uel nomen leguleii, uel rabulae substituitur. Applicatio uariis fit modis. Fit eadem respondendo de iure, postulando, iudicando, cautelas suggerendo. Inde non modo ICTus est, qui de iure respondet, sed &, qui munus iudicis pariter ac aduocati rite gerit. Videtur mihi CICERO *de oratore libr. 1. c. 48.* idem exprimere uoluisse, ita scribens: *Sin autem quaereretur, quisnam iurisconsultus uere nominaretur; eum dicerem, qui legum & consuetudinis eius, qua priuati in ciuitate userentur, & ad respondendum, & ad agendum, & ad cauendum peritus esset.* Velim, haec ad CICERONEM applicemus, & uidebimus, CICERONEM iure meritoque ICTis accenseri. Solida legum ciuiliu cognitio CICERONI haud defuit, cum ipse in prima iuuentute studio iuris operam dederit, (th. 3.) scripta ueterum ICTorum legerit, (th. 4.) in suis scriptis passim monita iuris ciuilibus immiscuerit, (th. 7.) ac librum de iure ciuili in ordinem redigendo composuerit, (th. 8.) Neque defuit Ciceroni applicatio. Postulauit, (th. 5.) munus iudicis gessit, (th. 6.) Vtroque casu CICERO prudentem legum applicationem instituit. Prudentem legum applicationem in postulando docent ipsius elegantissimae orationes; prudentem legum applicationem in iudicando inprobant res, a Cicerone in suo magistratus officio gestae, (th. 6.) Veniunt mihi denuo in mentem uerba QUINTILIANI, quibus *Libr. 12. c. 3. Inst. Orat.* dicit, quod M. TVLLIUS inter agendum nusquam destitutus fuerit scientia iuris. Egit Cicero, & inter agendum iuris

iuris peritus fuit. En utrumque, scientiam iuris & iuris applicationem. Colligo, Ciceronem re uera fuisse ICtum. Esto, Ciceronem de iure publice non respondisse. Non nocet. Sufficit, quod Cicero alia ratione, postulando scil. atque iudicando ius ad facta applicare studuerit, cum non modo ICtus sit, qui de iure responderet, uerum etiam, qui iudicat & postulat. (h. th.)

XI.

Diuersa est BYNCKERSHOEKII atque SCHVLTINGII hac in re sententia.

Dantur, qui CICERONEM ICtis accensent, dantur etiam, qui eundem e classe ICtorum eliminandum curant. Taceo ex illa parte GVILIELMVM BVDAEVM ad *l. i. ff. de iust. & iur.* REINERVM BACHOVIVM ad ANTON. FABRI *error. pragmat. Dec. 94. err. 9.* GVILIELMVM GROTIUM in libro *de vit. ICtor. l. I. c. 9.* CICERONEM catalogo ICtorum inferentes. Taceo ex altera parte ANTONIVM FABRVM in libro *de error. pragmat. Dec. 94. error. 9.* VBERTVM FOLIETAM in scripto *de Philosophiae & iuris ciuilib inter se comparatione l. 1. p. 26.* IOANNEM SAMVELEM BRVNOVELLIVM, in *sua Romani iuris historia C. 10. ff. 24.* Cicero- nem ex ICtorum classe relegantes. Nomino saltem duos celeberrimos ICtos Batauos, sc. ANTONIVM SCHVLTINGIVM & CORNELIVM VAN BYNCKERSHOEK, quorum ille in peculiari oratione

ratione de iuris prudentia CICERONIS huic locum inter ICtos tribuit; hic uero in *suis Praetermissis* ad l. 2. §. 46. ff. de orig. iur. CICERONI locum inter ICtos denegat. Si quid mihi cernere datum, iudico, licem potissimum uersari in termino ICti. Hunc Cl. SCHVLTINGIVS in sensu lato accipit pro omni eo, qui leges cognititas rite applicat; sed Cl. BYNCKERSHOEKIVS pro eo accipit, qui ius profiteretur, atque sic publicum quoddam in arte iuridica munus gerit. Tales erant ii, qui de iure perentibus respondebant, aliosque in iure instruebant. Inde Cl. BYNCKERSHOEKIVS non negat, CICERONEM habuisse iuris scientiam, negat saltem, eundem fuisse ICtum. Ex duplici isto conceptu, quo nomen ICti uel in sensu lato, uel in sensu stricto sumitur, non potest non diuersa oriri sententia. Quæritur saltem, quisnam conceptus melior sit? Respondeo, illum esse præferendum, qui cum usu loquendi conuenit. Iam uero cum usu loquendi conuenit is conceptus, quo ICtus is dicitur, qui leges cognititas ad facta rite applicat. (th. 10.) Eundem sensum TVLLIVS cum uoce ICti combinare uidetur, si l. i. c. 49. de Orat. ICtum eum nominet, qui legum & ad respondendum, & ad agendum, & ad cauendum sit peritus. Retinebimus ergo hunc conceptum, atque ex eo inferemus, CICERONEM utique fuisse ICtum.

XII.

Titulus ICTi CICERONI infensus uidetur.

Vim CICERONI forsan infero, titulum ei attribuens, quem tamen ipse repudiat. Nota sunt ipsius uerba, quae *in orat. pro L. Murena c. 13.* occurrunt, atque sic fluunt: *itaque si mihi, homini uebementer occupato, stomachum moueritis, eriduo me Iurisconsultum esse profitebor.* Minus recte GROTIUS *de iur. ICTi libr. 1. c. 9. ff. 14.* haec uerba pro confirmando ICTi nomine, CICERONI competente, allegat, cum ex iisdem contrarium elucescat. Dicendum potius, CICERONEM hic non loqui de ICTo genuino, sed de ICTo, officii sui partes negligente. Probabo. Scilicet olim notae erant legis actiones, seu certae formulae, quibus inter se homines disceptabant. CIC. *pro Rosc. c. 8.* Hae cum litigantibus incognitae fuerint, dabantur ICTi, qui consilia sua interponebant, donec CN. FLAVIUS haec mysteria reuelauerit. Idem illud CICERO *pro Murena c. u.* confitetur his uerbis: *posset agi lege, nec ne, pauci quondam sciebant: fastos enim uulgo non habebant. Erant in magna potentia, qui consulebantur: a quibus etiam dies, tanquam a Chaldaeis, petebantur. Inuentus est scriba quidam Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixerit, & singulis diebus ediscendos fastos populo proposuerit, & ab ipsis cautis ICTis eorum sapientiam comparauit.* ICTi, ueriti, ne iam sine ipsis lege ageretur, nouas quasdam formulas composuerunt, quo ipsi de nouo consulerentur. Addit CICERO *l. c.* sequentia:

C

Itaque

Itaque irati illi, quod sunt ueriti, ne, dierum ratione per-
 uulgata & cognita, sine sua opera lege posset agi, notas quas-
 dam composuerunt, ut omnibus in rebus ipsi interessent.
 Iam CICERO, qui iam alibi ICTum leguleium
 quendam cautum, & acutum, praeconem actionum,
 cantorem formularum, aucupem syllabarum nomina-
 uit, in hac pro L. Murena oratione grauissime in
 hanc iurisprudentiam formulariam inuehit, eamque
 pro tenui scientia habet, imo ICTos damnat, quorum
 ingeniis pleraque, in legibus praeclare constituta,
 subtili ratione sunt corrupta ac deprauata, adeo, ut
 pleraque, ab ipsis inuenta, sint fraudis atque stultitiae
 plenissima. Talis ICTus, si modo talem aucupem
 syllabarum ICTum nominare fas est, CICERO non,
 nisi cum maxima indignatione, uult salutari. Appa-
 ret, Ciceronem in supra allegato loco non in genere
 de ICTis agere, sed de iis saltem, qui uerba captant,
 atque genuinum legis sensum hoc uerborum aucu-
 pio negligunt. Nec errabis, si dicas, Ciceronem lo-
 qui de ICTo in sensu speciali, seu tali, qui de iure pu-
 blice respondet, cum Cicero maiorem in postulando
 atque iudicando, quam in respondendo uoluptatem
 quaesiuerit, CIC. l. i. de LL. c. 4. non de ICTo, in sen-
 su generali, seu tali, qui leges cognitatas ad facta rite
 applicat. Facillimum quidem CICERONI, pro-
 uti ipse eodem, quem citauimus, loco fatetur, fuisset, u-
 num alterumue addere, atque de iure respondere;
 uoluit tamen ab hoc officio, forsan propter pessimum
 illius abusum, ac inde subsecutum contemptum, libe-
 re abstinere. Eo tamen ipso TVLLIUS titulo
 ICi

ICti non priuatur, cum & is fit ICtus, qui postulando & iudicando leges ad facta rite applicat. (th. 10.)

XIII.

Orator potest esse ICtus.

Sit orator CICERO, imo sit oratorum princeps. Datur mihi hoc, ut dicam, Ciceronem quoque fuisse ICtum. Vtrumque simul stare potest. Idque eo magis, quo magis oratorum industria potissimum apud Romanos in foro atque iudiciis uersabatur. (th. 5.) Inde QVINCTILIANVS, CICERO, alique iuris Ciuilis cognitionem perfecto oratori praescripserunt. (th. 5.) Non desunt exempla eorum, qui Oratores pariter ac ICti fuerunt. Huc refert QVINCTILIANVS *libr. 12. c. 3.* MARCVM CATONEM, SCAEVOLAM, SERVIVMque SVLPITIVM. Quid? quod idem ille QVINCTILIANVS his uiris CICERONEM, ceu Oratorem & ICtum, eodem loco adiungat. Dices, TVLLIVM iuris Ciuilis notitiam sibi acquisuisse, non ut ICtum, sed, ut futurum Oratorem. Non quaero, quo fine Cicero ius Ciuile didicerit, sed quaero, an Cicero iuris Ciuilis notitiam habuerit, cognitumque ius ciuile ad casus obuenientes applicauerit. Hoc ex supra notatis affirmo. Vltius progredior, atque dico, Oratorem eo ipso, quo argumenta iuridica proponit, atque suam causam ex iure deducit, agere ut ICtum, cum ius ad facta applicare studeat. Scio quidem, utriusque artis & iurisprudentiae & eloquentiae diuersam esse naturam

turam ac indolem; scio tamen & hoc, utramque artem felici combinari posse successu.

XIV.

Omissa in scriptis ueterum ICTi mentio CICERONI hunc titulum non reddit dubium.

Constat, POMPONIVM in l. 2. ff. de Orig. iur. catalogum ueterum ICTorum dedisse, atque in horum numerum Ciceronem haud retulisse. Q. FVSIUS CALENVS in *Oratione* contra CICERONEM, quae apud DIONEM CASSIVM *libr. 46.* exstat, studia Ciceronis exprimit, nullam uero iurisprudentiae mentionem facit. Haec solent allegari, quo probetur, TVLLIVM non fuisse ICTum. At enim uero a silentio ad negationem haud licet concludere. POMPONIVS in citata lege uidetur eos saltem ICTos nominasse, qui de iure responderunt, scriptis iuridicis inclaruerunt, atque studiosae iuuentuti praecepta iuris ciuilibus dederunt, non uero eos ICTos adduxisse uidetur, qui postulando atque iudicando ius ad facta applicare studuerunt. Et quid? POMPONIVS multos alios maximae auctoritatis ICTos omisit, atque memorias ueterum ICTorum non adeo accurate delineauit. Conf. *diff. meam de Pomponio historiae litterariae ignaro.* CALENO apud CASSIVM nullam fidem habeo, cum ex infenso erga CICERONEM odio uera in eadem oratione magis supprimantur, quam narrentur. Sufficit, quod ipsa res loquatur, alique probatae fidei scriptores, si
non

non expresse, attamen tacite, Ciceroni titulum IGri
praebent.

XV.

Violenta mors CICERONI obtigit.

Vatinianum inter CICERONEM & ANTONI-
VM intercesserat odium. Hic CICERONEM
pro reo caedis, in IULIVM CAESAREM com-
missae, habebat. Uterque in alterum grauissimas o-
rationes dicebat: ANTONIO a Republica absen-
te, CICERO magis ANTONIO sese opposuit,
cum id egerit, ut ANTONIVS pro hoste declare-
tur. Arma fumebantur contra ANTONIVM. Pa-
ce tandem cum CAESARE, ANTONIO atque LEPI-
DVM facta, inter ANTONIVM atque LEPI-
DVM conuenit, ut suos quisque inimicos proscriberet.
Inprimis ANTONIVS, interfectionem CI-
CERONIS intendens, LEPIDVM facile, CAE-
SAREM uero, non, nisi aegre, in suas partes uoca-
bat. CICERO fuga salutem petens, in fundum
Tusulanum se contulit, atque hinc in terras externas
proficiscens, tandem se in villam Caietanam recepit.
Serui, insidias uitae, domino structas, experti, CI-
CERONEM lecticae impositum ad mare detulerunt.
Dum haec geruntur, aduolant cum ministris suis in-
terfectores CICERONIS, HERENNIUS, cen-
turio, & POPILIVS, tribunus militum. Hic est
ille POPILIVS, quem, parricidii accusatum,
CICERO olim defenderat. Inde hic POPILI-

VS a VALERIO MAXIMO l. 5. c. 3. §. 4. inter exempla ingratorum animorum his refertur uerbis: M. CICERO C. POPILIVM LAENATEM, Picenae regionis, rogatu M. COELII, non minore cura, quam eloquentia defendit; eumque causa admodum dubia fluctuantem, saluum ad penates suos remisit. Hic POPILIUS postea nec re, nec uerbo a CICERONE laesus, ultro M. ANTONIVM rogauit, ut ad illum proscripsum persequendum & iugulandum mitteretur: impetratisque detestabilis ministerii partibus, gaudio exultans Caietam cucurrit, & uirum, omitto, quod amplissimae dignitatis, certe salutis eius auctorem, studio etiam praestantis officii priuatim sibi uenerandum, iugulum praebere iussit: ac protinus caput Romanae eloquentiae & pacis clarissimam dexteram per summum & securum otium amputauit. Eaque sarcina, tanquam opimis spoliis, alacer in urbem reuersus est. Neque ei scelestum portanti onus succurrit, illud se caput ferre, quod pro capite eius quondam perorauerat. Interfectoris appropinquantibus, caput CICERONI, ceruicem extra lecticam praebenti, praeciditur, manusque dextra, qua Philippi cas scripsit, amputatur. Hac uiolenta ratione CICERO uitam amisit, cum sexagesimum quartum aetatis suae annum ageret. Occiso TVLLIO, peracta caedes nunciatur ANTONIO. Ipse POPILIUS accelerans caput atque manum CICERONIS ANTONIO, in foro sedenti, emiaus ostendit, qui, hac caede sui inimici ualde laetatus, caput atque manum in rostris poni iussit, ubi ille Consul, ubi eo ipso anno aduersus Antonium maxima elo-

eloquentiae ui auditus erat. Horrendum Romanis
spectaculum, qui iudicabant, se non Ciceronis fa-
ciem, sed imaginem animi Antonii aspicere. Conf.
PLVTARCVM, LIVIVM, APPIANVM,
DIONEM, aliosque, uiolentum CICERONIS
interitum prolixè narrantes. Alius non extat Cice-
ro, inquit VALERIVS MAXIMVS l. c. qui
ralem CICERONIS casum fatis digne deplora-
re possit. CORNELIVS SEVERVS mortem
CICERONIS luget nitidis uersibus, in quibus le-
gi merentur sequentes:

Abstulit una dies aevi decus, istaque luctu
Conticuit Latiae tristis facundia linguae,
Vnica sollicitis quondam tutela salusque,
Egregium semper patriae caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusque togaeque,
Publica uox saeuis aeternum obmutuit armis.
Informes uultus, sparsamque cruore nefando
Caniciem, sacrasque manus, operumque miniftras
Tantum, pedibus ciuis proiecta superbis
Proculcauit ouans, nec lubrica fata, Deosque
Respexit: nullo luet hoc Antonius aeuo.

Imo uero Antonius hoc nunquam luet, cum tanti
nominis uirum interficiendum curauerit, qui non
modo Orator fuit, uerum etiam
Iureconsultus.

SS) o (SS

ter
ois:
A-
mi-
mo-
Hic
RO-
ad
tur:
xul-
liffi-
rae-
bere
oacis
am-
er in
suc-
dam
, ca-
rae-
ppi-
CI-
rum
IO,
PO-
CE-
inus
, ca-
Con-
kima
elo-

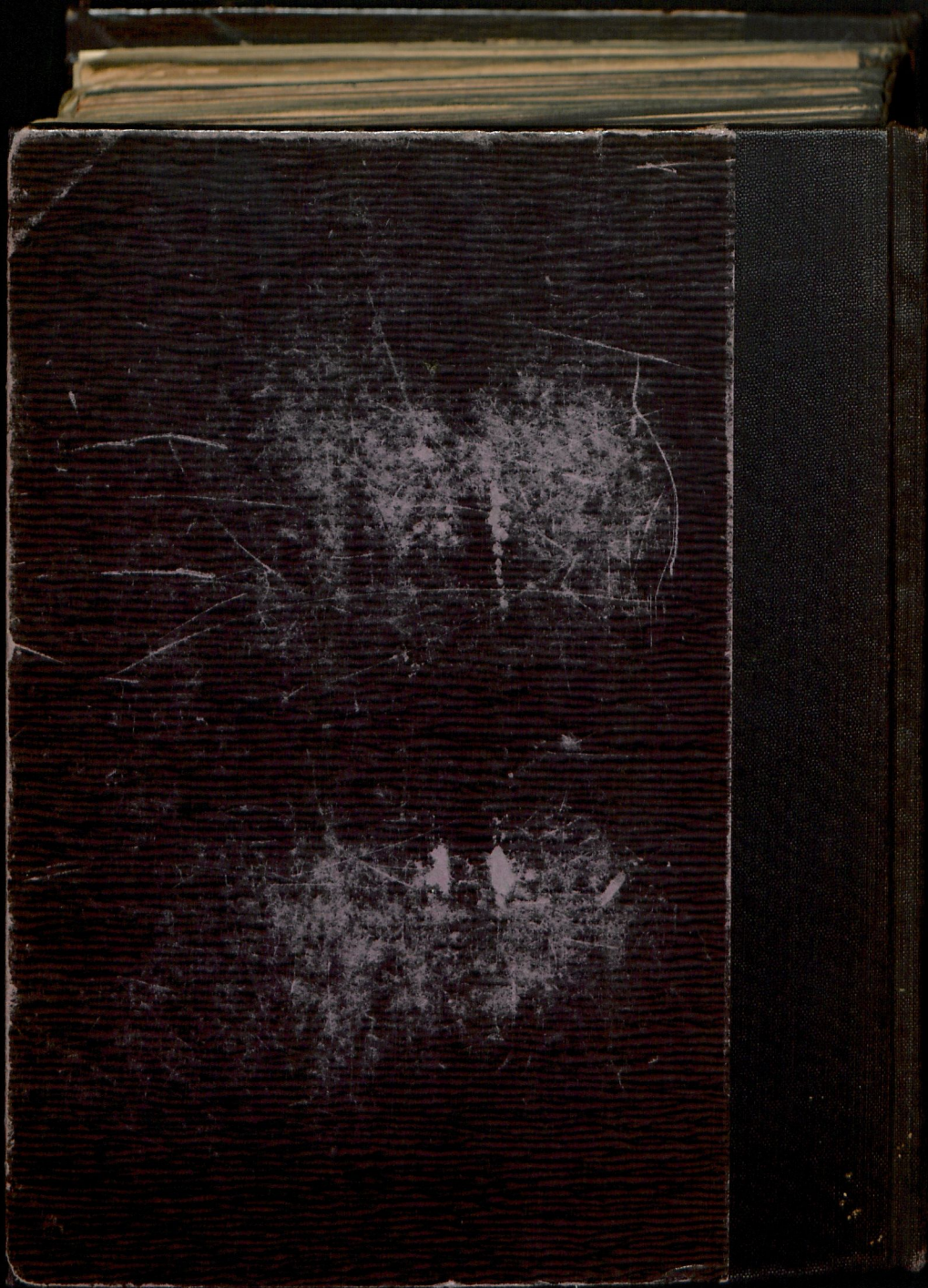
Wittenberg, Diss. 1738

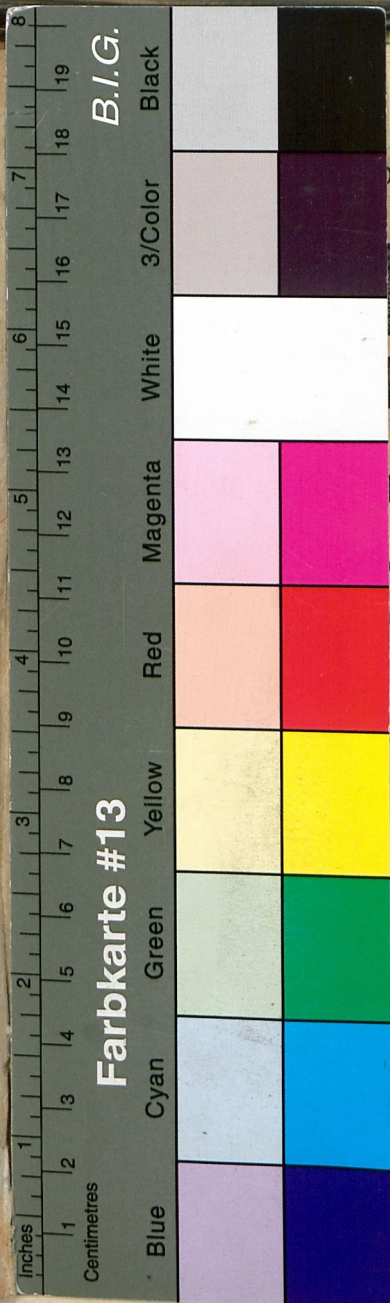

VD 18

f
5b.

1738 21
M 3/1

HISTORICO-IVRIDICA
DE
ERONE
VILIS TESTE
TERPRETE
PECIATIM
DE
ONE ICTO
QVAM
AESIDE (5)
CO BROKES
VM DOCTORE
IN
D ALBIM ACADEMIAE
ORIO IVRIDICO
MBR. cl^o lb cc XXXVIII.
CE VENTILANDAM
PROPNIT
GOTTLÖB RICHTERVS
DRICHSWALDENSIS.

TEMBERGAE
M GOTTLÖB EICHSPELDII
MIAE TYPOGRAPHI.

